

ROMÁN ÁLLAM BERENDEZKEDÉSE,

A FÖLDREFORM

A megszállt Erdélyben az impériumváltás gyakorlatilag nem a háborút lezáró békekötéssel valósult meg. A Gyulafehérváron megválasztott Kormányzótanács, a bevonuló román hadsereg már 1918. decemberében hozzáfogott az új állam kiépítéséhez. Ezt elősegítette Magyarország összeomlása, katonai veresége az utódállamokkal folytatott háborújában, melynek során a román hadsereg elfoglalja Budapestet is és csak a szövetségesek ösztönzésére adja át a hatalmat a szegedi kormánynak, ezzel meghatározó módon hozzájárulva a jobboldali erők győzelméhez a magyar politikában. A gyulafehérvári határozatok, amelyek meghozatalában és tartalmában Brătianu Ionel miniszterelnök utasításai érvényesültek, a nemzetiségekre vonatkozó részeit sohasem léptek életbe. "A román királyság a gyulafehérvári határozatokat szöveg szerint nem iktatta törvénybe. A nagy gyulást után egy bizottság bemutatta Ferdinánd királynak a gyulafehérvári határozatokat, aki erre egy rendelettörvénnyel elrendelte, hogy a gyulafehérvári nagy gyulás határozatában foglalt területek a román királysággal örökre egyesüljenek." ¹ Nagy Lajos: A kisebbségek alkotmányjogi helyzete Nagyromániában. Kv. 1944. Reprint: Haáz Rezso Kulturális Egyesület. Feketyudvarhely 1994. 17. *

1919. januárjában a berendezkedő hatóságok hivatkozva a háború utáni hiányokra összeírták a lakosság vetomag-, tenyészállat állományát, textil- és cipoipari nyersanyag tartalékait és megtiltják az ezekkel való kereskedést. Az összeírásból tudjuk, hogy Szováta 283 ló maradt, legtöbb lova - 11 db. - Gazda Dénes plébánosnak volt. ² ÁLTMv. Primaria Sovata, 88-as iratcsomó. 97-105. * Az élelmiszer hiányra jellemző, hogy betiltják a nullásliszt őrlését, a községi malmok csak korpás lisztet adhatnak ki. Az áruhiány miatt sorra zárnak be a község üzletei: Fenyő Hermann, Mendel Bernát és Társa, Molnár Endre, Ruhig László. ³ ÁLTMv. Primaria Sovata. 84. 8-9. *

Februárban összegyűjtik a háborúból maradt fegyvereket és katonai felszerelést amit a járásközpontba szállítanak. Ugyanekkor a szovátaai tisztviselőket is felszólítják a huségeskü letételére, amelyet a marosvásárhelyi prefekturán kellett volna letenni, de ezt az állami tisztviselők nem vállalták jogi szempontokra hivatkozva. Ekkor már surun követik egymást a rendeletek. Március 8-án kelt rendelet szerint "... nemzeti lobogó azonnal szereztessék be, ahol körjegyzőség nincs, a körjegyző lakására függesztessék ki." ⁴ uo. 84. csomó. 31. *

Ezt az átmeneti időszakot mikor még elvileg a régi törvények voltak érvényben a közigazgatásban az 1925. évi, a közigazgatás egységesítéséről szóló törvény zárja le, de már 1924. május 14-től román nyelven írják a községi jegyzőkönyveket.

FÖLDREFORM. Az 1921. évi erdélyi földreform során Szovátán 42 birtokostól sajátítottak ki területeket. A székelyföldi viszonyokra jellemző, hogy közülük csak egy volt nagybirtokos (nem szovátai lakos), gr. Zichy György, kitől fölbirtokrendezés címén 551 kh és 1.126 négyszöglet, és közérdekű célból 37 hold 644 négyszöglet, jórészt erdőterületet sajátítottak ki.

Mivel Szovátán nem volt nagybirtok a többi kisajátított mind magyar és zsidó nemzetiségű telektulajdonos vagy kisbirtokos volt. A római katolikus egyház is kisajátítás alá került.

Az 1921. évi földreform során kisajátított területek:

Sor sz.	A kisajátított neve	Kisajátított terület	
		kh	öl
1.	özv. Kovács Mihályné	-	824
2.	dr. Szabó András és neje	-	1200
3.	özv. Veres Józsefné	1	429
4.	Simon György	-	128
5.	dr. Báthori Sándorné	-	1300
6.	Kohn. I. Frigyesné	-	396
7.	dr. Nagy József	-	305
8.	özv. Miklós Sándorné	-	220
9.	Fülöp Mihály	-	95
10.	özv. Gálovics Jánosné	-	777
11.	dr. Antalfy Zs. Aladár	1	800
12.	dr. Soós Aladárné	-	400
13.	Komjáthy Béla	1	533
14.	Radnay Béla	1	785

15.	Márton Vilmos	-	1360
16.	Szinte László és neje	-	498
17.	Noszlopy Elvira	-	395
18.	Herin Károlyné	-	812
19.	Rom. Kath. Egyház	2	395
20.	Klenovits Nándorné	-	280
21.	Andor Gyula	1	60
22.	Erősi János	-	736
23.	Szabó Lajos	-	370
24.	Veiszburg Ödön	-	392
25.	Pálmai Róza	-	210
26.	Szántó György	1	866
27.	Rittenbinder Miklós	1	279
28.	Gagy Ferenc	2	1535
29.	Darvas Lajos és neje	1	212
30.	Darvas Gyula	-	438
31.	Endrődi Béláné	-	326
32.	Vastag György	-	636
33.	Steinberger Ármin	1	163
34.	Taussig B. Hugó	-	283
35.	Kalin Ferenc	2	706
36.	Martos Sára	-	280
37.	Stricho Gizella	-	593
38.	Bereczki Mártonné	-	465
39.	Éltető Katalin	8	100
40.	gr. Zichy György	551	1126

---

* ÁltMv. 1067 állag. iratszám 192. 1943. év.

Jeremiás Márkus hatósági erdőor 1923. október 25-én vehette át a Zichy-birtokból a községnek juttatott 449 holdnyi erdőrészt. * Primaria Sovata. Községi jegyzokönyvek. 1923. október 30. 2-3. *

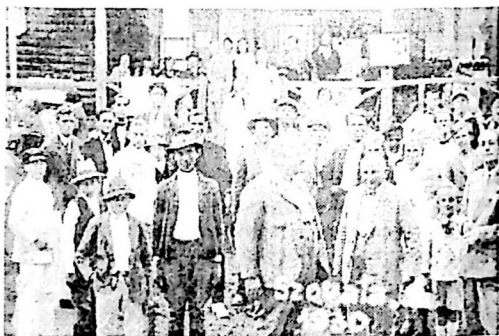
Az erdélyi földreformtörvény alapján kisajátították a közérdeku jogi személyek teljes birtokállományát, így a közbirtokossági erdőket és községi erdőket 200 holdon felül.

A földreform nem érintette lényegében a helyi birtokviszonyokat, azonban mégis nagyjelentőségű következményei voltak Szovátn: a fürdotelepen kisajátított telkek román igénylok kezébe kerültek, megkezdődött a birtokviszonyok átalakítása és az állami tulajdonba került telkeken az új tulajdonos réteg számára felépülhettek a görög keleti és görög katolikus templomok, állami tanítók 10 ha telepítési telket kaphattak a kultúrzónákat létrehozó 1924-es elemi iskolai törvény értelmében.

Lakodalmas menet a fürdő telepen.

Fotó: Kiss, Szováta - Parajd.

Vendéglő és közönsége. Csészi, Szováta fürdő.